

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yapmaya Yönelik Kaygı Ve Tutumları

Anxiety And Attitudes Of Nursing Students To Do Scientific Research

Gülşen ULAŞ KARAAH-METOĞLU *

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı-kesitsel olarak yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında bir üniversitenin sağlık yüksekokulunun 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 205 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak tanıtıcı bilgi formu, araştırmaya yönelik kaygı ölçeği ve araştırmaya yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin araştırmaya yönelik kaygı ölçeği puan ortalamasının $37,73 \pm 10,43$ ve araştırmaya yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $90,44 \pm 11,03$ olduğu saptanmıştır. Araştırmaya yönelik tutum ölçeği alt ölçek puan ortalamalarına bakıldığında ise "araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik" düzeyi $22,898 \pm 7,268$; "araştırmalara yönelik olumsuz tutum" düzeyi $23,878 \pm 7,252$; "araştırmalara yönelik olumlu tutum" düzeyi $20,868 \pm 6,912$; "araştırmacılara yönelik olumlu tutum" düzeyi $22,800 \pm 4,744$; olarak bulunmuştur. Hiç makale okumayanların bilimsel kaygı düzeyleri yüksek, araştırmacılara yönelik olumlu tutum puanları düşük; mesleki dergi aboneliği olanların bilimsel kaygı düzeyleri düşük; bilimsel araştırma yapanların araştırmalara ve araştırmacılara yönelik olumlu tutum puanları yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$).

Sonuç: Öğrencilerin araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeyinin orta düzeyde olduğu ve araştırma yapmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin kaygı düzeylerini azaltmak amacı ile öğrendiklerini uygulayacakları araştırma deneyimlerinin sağlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma kaygısı, araştırmaya yönelik tutum, hemşirelik öğrencileri.

Sorumlu Yazar:

Adı Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Gülşen ULAŞ KARAAHMETOĞLU

Adres: Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

e-mail: gulsenulas37@hotmail.com

ABSTRACT

Objective: This study was conducted as a descriptive-cross-sectional study to determine nursing students' anxiety and attitudes towards doing scientific research.

Method: The universe of the study consisted of 205 nursing students studying in the 3rd and 4th grades of a health college of the university in the 2014-2015 academic year. Introductory information form, anxiety scale and attitude scale towards research were used as data collection tools in the study.

Results: It was determined that the students' anxiety towards research scale mean score was 37.73 ± 10.43 and the average score of the scale of attitude towards research was 90.44 ± 11.03 . Looking at the subscale mean scores of the scale of attitude towards research, the level of "reluctance to help researchers" is 22.898 ± 7.268 ; The level of "negative attitude towards research" is 23.878 ± 7.252 ; "Positive attitude towards researchers" level is 20.868 ± 6.912 ; The level of "positive attitude towards researchers" is 22.800 ± 4.744 ; was found as. Those who did not read any articles had high scientific anxiety levels, and low positive attitude scores towards researchers; Those who subscribe to professional journals have low scientific anxiety levels; Positive attitude scores of scientific researchers towards researchers and researchers were found to be high ($p < 0.05$).

Conclusion: It was found that the anxiety level of the students towards doing research was moderate and their attitudes towards doing research were positive. In line with these results, it can be suggested to provide research experiences in which students will apply what they have learned in order to reduce their anxiety levels.

Keywords: Research anxiety, research attitude, nursing students.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kastamonu, Türkiye

GİRİŞ

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeleri takip etmek ve kullanabilmek için meslek elemanlarının bilimsel araştırmalar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bilimsel araştırmaları gerçekleştirebilmek ya da yapılan çalışmalardan faydalanabilmek için öncelikle meslek elemanlarının araştırmaların önemini anlaması ve olumlu tutum geliştirmesi beklenmektedir. Hemşirelik mesleğini geliştirmek, bakımın kalitesini artırmak, otonomi sahibi olmak ve mesleğin profesyonelleşmesine katkıda bulunmak için hemşirelerin bu beklentiyi karşılamaları gerekmektedir. (1,2)

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler profesyonel bir meslek olan hemşirelik mesleğini önemli ölçüde etkilemektedir. Hemşirelik mesleğinin teorik bilgi içeriğini oluşturmak ve elde edilen bilgiyi uygulamalara aktarmak mesleğin profesyonelleşmesi için önemli kriterlerden biridir. Hemşirelik bakım uygulamalarının araştırma sonuçlarına göre gerçekleştirilmesi, bakımın kalitesini ve verimliliğini artıracaktır. Hemşireler üniversite yıllarında bilimsel araştırma konusunda eğitim almaktadır. Ayrıca bu yıllarda uygulama alanlarında hasta bakım planları ile tanı koyma, planlama, uygulama ve değerlendirme yaparak araştırma bilgilerini geliştirmektedir. Kısacası mesleki araştırma için gerekli bilgi, beceri, eleştirel düşünme yetisi ve bilimsel araştırma kültürü lisans eğitiminde başlamaktadır. (3)

Lisans müfredatlarında araştırma derslerinin yer almasının yanı sıra, öğrencilere araştırmalara katılması için olanak verilmelidir. Böylece araştırmalara karşı ilgi ve isteklerinin artırılması sağlanabilir. Öğrenci hemşirelerin araştırmanın önemine inanmaları, uygulamaları esnasında klinik hemşirelerini de araştırmanın gerekliliği konusunda motive etmelerine sağlayabilir. Ayrıca yoğun çalışma temposu nedeni ile araştırmaları ve bilimsel gelişmeleri takip edemeyen hemşirelere güncel konularda bilgi verebilirler. (4, 5)

Araştırmalar ve kanıta dayalı uygulamalar ile yürütülmesi gereken bir meslek olan hemşireliğin gelişimi ve hizmet kalitesinin artırılması, çağdaş rol ve işlevlerinin benimsenmesi açısından bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin araştırmalar ile ilgili olumlu tutum geliştirmeleri ve araştırmalara karşı ilgi duymaları oldukça önemlidir. (6,7)

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi, kaygı düzeylerinin ve tutumlarının değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- 1 - Öğrencilerin araştırmaya yönelik tutumları hangi düzeydedir?
- 2 - Öğrencilerin araştırmaya yönelik kaygı düzeyleri hangi düzeydedir?
- 3 - Öğrencilerin araştırmaya yönelik tutumları ile tanıtıcı özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4 - Öğrencilerin araştırmaya yönelik kaygı düzeyleri ile tanıtıcı özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeylerinin ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı-kesitsel olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında bir üniversitenin sağlık yüksekokulunun 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan araştırma dersi alan 235 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılması hedeflenmiş olup örneklem, verilerin toplandığı günlerde okulda bulunan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 205 öğrenciden oluşmuştur.

Verilerin Toplama Formları

Araştırmada veri toplama aracı olarak tanıtıcı bilgi formu, araştırmaya yönelik kaygı ölçeği ve araştırmaya yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

Anket Formu: Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, mesleki memnuniyet durumu, hemşirelikle ilgili süreli yayın takip etme durumu, mesleki makale okuma durumu, araştırma yapma deneyimi, lisansüstü eğitim isteme durumu ve mesleğini yapmak istediği alan özelliklerini içeren 8 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği: Büyüköztürk (1997) tarafından geliştirilen 12 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek kaygıyı, düşük puan düşük kaygıyı göstermektedir. Ölçekten en az 12, en yüksek 60 puan alınabilmektedir. Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.87$ olarak belirtilmiştir. ⁽⁸⁾ Bizim çalışmamızda Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.94$ olarak hesaplanmıştır.

Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Korkmaz ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilen 30 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik (AYOİ-), bilimsel araştırmalara yönelik olumsuz tutum (BAYOT-), bilimsel araştırmalara yönelik olumlu tutum (BAYOT+) ve araştırmacılara yönelik olumlu tutum (AYOT+) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.85$ olarak belirtilmiştir. Ölçekten en az 54 puan, en yüksek 150 alınabilmektedir. ⁽⁹⁾ Bizim çalışmamızda Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.75$ olarak hesaplanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Çalışmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılarak değer-

lendirilmiş ve gerekli analizler yapılmıştır. Tanımlayıcı verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzdeler dağılımları kullanılmıştır. Hipotez testlerinin uygulanmasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmıştır. Bağımlı değişkenlerin tanımlayıcı özelliklere göre normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulanmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır ($p<0.05$).

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için çalışmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere, çalışmanın amacı açıklanarak nasıl yürütüleceği konusunda bilgi verilmiş, gönüllü olan bireyler araştırmaya dahil edilmiş ve onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 76,6'sının kız olduğu, % 50,7'sinin 3.sınıfta öğrenim gördüğü, % 37,1'inin hemşirelik mesleğini seçmekten kısmen memnun olduğu, % 74,1'inin hemşirelikle ilgili süreli yayın takip etmediği, % 64,4'ünün hiç mesleki makale okumadığı, % 77,1'inin bilimsel araştırma yaptığı, % 50,7'sinin lisansüstü eğitim istemediği ve % 36,6'sının mezun olduktan sonra klinik hemşiresi olarak çalışmak istediği saptanmıştır (Tablo 1).

Tanıtıcı Özellikler	Frekans(n)	Yüzde
Cinsiyet		
Kız	157	76,6
Erkek	48	23,4
Sınıf		
3	104	50,7
4	101	49,3
Mesleki Memnuniyet Durumu		
Evet	73	35,6
Hayır	56	27,3
Kısmen	76	37,1
Hemşirelik İle İlgili Süreli Yayın		
Evet	53	25,9
Hayır	152	74,1
Hemşirelik İle İlgili Okunan Makale		
Hiç	132	64,4
1-3	64	31,2
4-6+	9	4,4
Bilimsel Araştırma Yapma Duru-		
Evet	158	77,1
Hayır	47	22,9
Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği		
Evet	101	49,3
Hayır	104	50,7
Mezuniyet Sonrası Çalışma Alanı		
Akademik	65	31,7
Klinik	75	36,6
Öğretmenlik	39	19,0
Başka bir bölümde okumak	11	5,4
Çalışmak istemiyorum	11	5,4
Farklı bir meslekte çalışmak	4	2,0
Toplam	205	100

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeyi puan ortalamalarının 37,732 ± 10,436 orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların “araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik” düzeyi 22,898 ± 7,268; “araştırmalara yönelik olumsuz tutum” düzeyi 23,878 ± 7,252; “araştırmalara yönelik olumlu tutum” düzeyi 20,868 ± 6,912; “araştırmacılara yönelik olumlu tutum” düzeyi 22,800 ± 4,744 olarak saptanmıştır (Tablo 2).

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Bilimsel Kaygı	205	37,732	10,436	15,000	60,000
Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik	205	22,898	7,268	8,000	40,000
Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum	205	23,878	7,252	9,000	45,000
Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum	205	20,868	6,912	7,000	35,000
Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum	205	22,800	4,744	6,000	30,000

Tablo 2. Öğrencilerin araştırmaya yönelik kaygı ve tutum düzeyleri puan ortalamalarının dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilimsel kaygı düzeyi puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf ve bilimsel araştırma yapma durumu değişkenleri arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin bilimsel kaygı düzeyi puan ortalamaları ile mesleki memnuniyet durumu, süreli yayın takip etme durumu, lisansüstü eğitim yapma isteği ve mezuniyet sonrası çalışma alanı değişkenleri arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3).

Mesleki memnuniyet durumu değişkeninde cevabı hayır olanların bilimsel kaygı düzeyi puan ortalamaları 42,286 ± 10,144 ve kısmen olanların puan ortalamaları 37,895 ± 9,115 evet olanlardan 34,069 ± 10,661 yüksek bulunmuştur. Cevabı hayır olanların puan ortalamaları 42,286 ± 10,144 kısmen olanlardan 37,895 ± 9,115 yüksek bulunmuştur. Süreli yayın takip etmeyenlerin puan ortalamaları 39,00 ± 10,58, edenlerin puanlarından 34,09 ± 9,18 yüksek bulunmuştur. Hiç makale okumayanların puan ortalamaları 39,64 ± 10,54 makale okuyanların puanlarından yüksek bulunmuştur. Lisansüstü eğitim yapmak istemeyenlerin puan ortalamaları 42,44 ± 9,79 isteyenlerin 32,88 ± 8,75 puanlarından yüksek bulunmuştur. Akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin puan ortalamaları 30,723 ± 8,213

diğerlerinden düşük bulundu. Çalışmak istemeyenlerin puanları $47,27 \pm 10,37$ diğerlerinin puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 3).

Değişkenler	AYKÖ Ort±SS	İstatistiksel Test	p
Cinsiyet			
Kız	37,62±10,17	t:0,282	0,78
Erkek	38,10±11,36		
Sınıf			
3	37,16±10,60	t:0,790	0,43
4	38,32±10,29		
Mesleki Memnuniyet Durumu			
Evet	34,07±10,66	F:10,783	0,00
Hayır	42,29±10,14	2 > 1 / 3 > 1 / 2 >	
Kısmen	37,90±9,12		
Sürelili Yayın Takip Etme Durumu			
Evet	34,09±9,18	t:3,004	0,00
Hayır	39,00±10,58		
Okunan Makale			
Hiç	39,64±10,54	F:7,821	0,00
1-3	34,98±9,43	1 > 2 / 1 > 3	
4-6+	29,33±7,65		
Bilimsel Araştırma Yapma Durumu			
Evet	36,98±10,29	t:1,900	0,06
Hayır	40,26±10,64		
Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği			
Evet	32,88±8,75	t:-7,364	0,00
Hayır	42,44±9,79		
Mezuniyet Sonrası Çalışma Alanı			
Akademisyen	30,72±8,21	F:12,217	0,00
Klinik hemşiresi	39,88±9,79	2 > 1 / 3 > 1 / 4 >	
Öğretmen olmak	41,03±8,33		
Başka bölümde	42,18±12,23		
Çalışmak isteme-	47,27±10,37		
Farklı bir meslekte	40,75±11,33		

Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile araştırmaya yönelik kaygı ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf ve sürelili yayın takip etme durumu değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Ancak öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile mesleki memnuniyet değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Mesleki memnuniyet durumu değişkeninde cevabı evet olanların *araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik* puan ortalamaları $20,77 \pm 7,40$ ve *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* puan ortalamalarının $21,25 \pm 6,54$ diğerlerinden düşük olduğu saptanmıştır. Cevabı kısmen olanların *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* puan ortalamaları $24,30 \pm 6,62$ ise cevabı hayır olanların $26,73 \pm 7,85$ puanlarından düşük bulunmuştur. Mesleki memnuniyet durumu değişkeninde cevabı evet olanların *araştırmalara yönelik olumlu tutum* puan ortalamalarının $23,34 \pm 6,76$ diğerlerinden yüksek olduğu saptandı. Cevabı hayır olanların *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları $21,00 \pm 6,15$ diğerlerinin puanlarından düşük bulunmuştur (Tablo 4). Araştırmaya katılan öğrencilerin *araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik*, *araştırmalara yönelik olumsuz tutum*, *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları ile okunan makale sayısı değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Ancak öğrencilerin *araştırmalara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları ile okunan makale sayısı değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Hiç makale okumayanların *araştırmalara yönelik olumlu tutum* puan ortalamalarının $19,76 \pm 6,81$ diğerlerinden düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Değiş-	AYOİ-	BAYOT-	BAYOT+	AYOT+
Cinsiyet				
Kız	22,73±7,2	23,75±7,19	21,19±6,78	22,99±4,4
Erkek	23,44±7,3	24,29±7,52	19,83±7,31	22,19±5,6
	t:0,587/p:	t:0,451/p:0,	t:1,187/p:0,	t:1,022/p:
Sınıf				
3	22,33±6,9	23,97±7,13	21,21±6,32	22,49±4,8
4	23,49±7,5	23,78±7,41	20,52±7,49	23,12±4,6
	t:1,142/p:	t:0,186/p:0,	t:0,721/p:0,	t:0,948/p:
Mesleki Memnuniyet Durumu				
Evet	20,77±7,4	21,25±6,54	23,34±6,76	23,82±3,8
Hayır	25,46±7,5	26,73±7,85	18,34±7,03	21,00±6,1
Kısmen	23,05±6,2	24,30±6,62	20,36±6,23	23,15±3,9
	F:7,040/p:	F:10,101/p	F:9,341/p:	F:6,230/p:
Sürelili Yayın Takip Etme Durumu				
Evet	22,74±8,0	23,25±7,04	21,87±6,65	22,93±5,2
Hayır	22,95±7,0	24,10±7,33	20,52±6,99	22,76±4,5
	t:0,188/p:	t:0,737/p:0,	t:1,224/p:0,	t:0,221/p:
Okunan Makale Sayısı				
Hiç	23,30±7,0	24,38±7,00	19,76±6,81	22,56±4,8
1-3	22,38±7,7	23,34±7,84	22,52±6,69	22,80±4,6
4-6+	20,67±7,9	20,33±5,75	25,44±6,43	26,33±3,6
	F:0,793/p:	F:1,572/p:0	F:5,751/p:	F:2,709/p:
Bilimsel Araştırma Yapma Durumu				
Evet	22,07±7,1	23,15±6,94	21,58±6,91	23,47±4,2
Hayır	25,68±7,1	26,34±7,80	18,49±6,42	20,55±5,6
	t:3,051/p:	t:2,692/p:0,	t:2,730/p:0,	t:3,820/p:
Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği				
Evet	21,44±6,6	22,04±6,29	23,67±6,03	24,14±4,0
Hayır	24,32±7,5	25,66±7,69	18,14±6,64	21,50±5,0
	t:-	t:-	t:6,235/p:0,	t:4,136/p:
Mezuniyet Sonrası Çalışma Alanı				
Akade-	20,46±6,7	22,09±7,15	24,82±5,53	24,19±4,7
Klinik	24,53±7,6	24,52±7,06	20,03±6,75	22,56±4,5
Öğret-	22,33±6,0	24,31±6,72	19,36±5,10	22,36±3,7
Başka	22,36±7,4	23,55±8,09	17,27±8,86	23,36±3,0
Çalış-	27,91±7,6	31,00±6,62	12,91±6,55	17,09±6,8
Farklı	25,00±6,8	18,00±1,83	19,00±8,29	23,25±1,7
	F:3,609/p:	F:3,835/p:	F:10,327/p	F:4,858/p:

Tablo 4. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile bilimsel araştırma yapma durumu değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Bilimsel araştırma yapan öğrencilerin *araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik* ($22,07 \pm 7,11$) ve *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* ($23,15 \pm 6,94$) puan ortalamaları bilimsel araştırma yapmayanların puanlarında düşük bulunmuştur. Ancak bilimsel araştırma yapan öğrencilerin *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* ($21,58 \pm 6,91$) ve *araştırmalara yönelik olumlu tutum* ($23,47 \pm 4,23$) puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile lisansüstü eğitim yapma isteği değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin *araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik* ($21,44 \pm 6,65$) ve *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* ($22,04 \pm 6,29$) puan ortalamaları lisansüstü eğitim yapmak istemeyenlerin puanlarında düşük bulunmuştur. Ancak lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* ($23,67 \pm 6,03$) ve *araştırmalara yönelik olumlu tutum* ($24,14 \pm 4,01$) puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile mezuniyet sonrası çalışma alanı değişkeni arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin *araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik* puan ortalamaları $20,46 \pm 6,71$ klinik hemşiresi olmak isteyenlerin ve çalışmak istemeyenlerin puanlarından düşük bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlik yapmak isteyenlerin puan ortalamalarının $22,33 \pm 6,03$ çalışmak istemeyenlerin puanlarından düşük $27,91 \pm 7,67$ olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Çalışmak istemeyenlerin *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* puan ortalamalarının $31,00 \pm 6,62$ diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin *araştırmalara yönelik olumsuz tutum* puan ortalamalarının $22,09 \pm 7,15$ klinik hemşiresi olmak isteyenlerin puanlarından düşük olduğu saptanmıştır. Akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin *araştırmalara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları $24,82 \pm 5,53$ diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmak istemeyenlerin *araştırmalara yönelik olumlu tutum* puan ortalamalarının $12,91 \pm 6,55$ klinik hemşiresi olmak isteyenlerin $20,03 \pm 6,75$ ve öğretmenlik yapmak isteyenlerin $19,36 \pm 5,10$ puanlarından düşük olduğu saptanmıştır. Çalışmak istemeyenlerin *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları $17,09 \pm 6,88$ diğerlerinden düşük olduğu bulunmuştur. Ancak akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin *araştırmacılara yönelik olumlu tutum* puan ortalamaları $24,19 \pm 4,74$ klinik hemşiresi olmak isteyenlerin $22,56 \pm 4,56$ ve öğretmenlik yapmak isteyenlerin $22,36 \pm 3,78$ puan ortalamalarından yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4).

TARTIŞMA

Araştırmamızda öğrencilerin çoğunluğunun hemşirelikle ilgili süreli yayın takip etmediği, yarısından fazlasının hiç mesleki makale okumadığı saptanmıştır. Çağlar ve arkadaşlarının,⁽²⁾ Kes'in⁽³⁾ çalışmasında benzer sonuçlar bulunmuştur. Çelik ve arkadaşlarının⁽¹⁾ araştırmasında öğrencilerin % 77,1'inin en az bir bilimsel araştırma okudukları, % 18,6'sının hemşirelikte ile ilgili yayın takip ettikleri belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarının genellikle benzerlik gösterdiği hemşirelik öğrencilerinin bilimsel yayınlar konusunda yeterli farkındalığa sahip olmadığı söylenebilir (Tablo 1).

Çalışmamızda öğrencilerin araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucumuz Çelik ve arkadaşları,⁽¹⁾ Yılmaz ve Çokluk,⁽¹⁰⁾ Kes,⁽³⁾ Bökeoğlu ve Yılmaz'ın⁽¹¹⁾ çalış-

ma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Araştırmamızda katılımcıların "araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik" ve "araştırmalara yönelik olumsuz tutum" puan ortalamaları orta düzeyde iken "araştırmalara yönelik olumlu tutum" ve "araştırmacılara yönelik olumlu tutum" puan ortalamaları iyi düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin araştırma dersi almış olmalarının, bilimsel araştırma yapma ile ilgili olumlu tutum geliştirmelerinin nedeni olduğu düşünülebilir. Literatür incelendiğinde de araştırma sonuçlarımıza benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin araştırmalara yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).^(4, 12-16)

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilimsel kaygı düzeyi puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf ve bilimsel araştırma yapma durumu değişkenleri arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır. Ancak çalışmamızda erkeklerin, 4. sınıf öğrencilerinin, bilimsel araştırma yapma deneyimi olmayanların kaygı puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma deneyimi olmayanların bilinmezliğin getirdiği bir durum olarak kaygı düzeyinin yüksek olması beklendik bir sonuçtur. Çelik ve arkadaşları,⁽¹⁾ Bökeoğlu ve Yılmaz,⁽¹¹⁾ Kaya ve arkadaşları,⁽¹⁷⁾ Bayar ve arkadaşları,⁽¹⁸⁾ Saracaloğlu⁽¹⁹⁾ ve Kes'in⁽³⁾ araştırmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Tablo 3).

Araştırmaya katılan öğrencilerden mesleğinden memnun olmayanların, süreli yayın takip etmeyenlerin, hiç makale okumayanların, lisansüstü eğitim yapmak istemeyenlerin ve çalışmak istemeyenlerin kaygı puanları diğerlerinden yüksek bulunmuştur. Kes'in⁽³⁾ çalışmasında hemşirelik alanında yapılan bilimsel çalışmaları takip etmeyenlerin kaygı puanları yüksek bulunmuştur. Süreli yayın takip etmenin araştırma yapma konusunda farkındalığın oluşmasını sağladığı ve kaygıyı azalttığı söylenebilir. Kaya ve arkadaşlarının⁽¹⁷⁾ çalışmasında akademisyenlik hedefleyen katılımcıların kaygı puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Bu iki çalışma sonuçları bizim araştırmamızla paralellik göstermektedir. Akademik kariyer isteyenlerin mesleği

tanımları ve araştırma yapma konusunda bilinç kazanmış olmaları nedeni ile kaygı düzeyinin düşük olduğu düşünülebilir. Ancak Çelik ve arkadaşları⁽¹⁾ araştırmasında bizim çalışmamızın aksine süreli yayınları takip edenlerin, bilimsel araştırma okuyanların kaygı puanları daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni olarak, bizim çalışmamızda araştırma yapma deneyiminin yüksek olması (%77,1) ve öğrencilerin teorik bilgilerini uygulamaya aktarmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Tablo 3).

Araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya yönelik tutum ölçek puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf ve süreli yayın takip etme durumu değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır. Çelik ve arkadaşları,⁽¹⁾ Saracaloğlu,⁽¹⁹⁾ İlhan ve arkadaşları⁽²⁰⁾ yaptıkları çalışmalarda da araştırmaya yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Akın⁽²¹⁾ araştırmasında son sınıf öğrencilerinin, hemşirelik uygulamaları için araştırma yapmanın ve araştırma sonuçlarını pratikte kullanmanın önemli olduğunu düşündüklerini belirlemiştir. Ateşeyan⁽²²⁾ çalışmasında son sınıf öğrencilerinin araştırmaya dayalı hemşirelik bakımı uygulama tutumlarının alt sınıflardaki öğrencilere göre daha düşük olduğunu belirlemiştir. Çelik ve arkadaşlarının⁽¹⁾ araştırmasında süreli yayınları izleyenlerin, daha önce bilimsel araştırma okuyanların, bilimsel araştırma yapmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Björkström ve arkadaşları⁽²³⁾ çalışmasında hemşirelikle ilgili mesleki dergi okuyan öğrencilerin araştırma, geliştirme konusunda okumayanlara göre daha fazla farkındalığa ve olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 4).

Araştırmamızda mesleğinden memnun olanların araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik ve araştırmalara yönelik olumsuz tutum puan ortalamalarının diğerlerinden düşük olduğu; araştırmalara yönelik olumlu tutum puanlarının ise diğerlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. Çağlar ve arkadaşlarının⁽²⁾ çalışmasında hemşi-

relik bölümünü kendi isteği ile tercih edenlerin araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik puanının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda hiç makale okumayan öğrencilerin araştırmalara yönelik olumlu tutum puan ortalamalarının diğerlerinden düşük olduğu saptanmıştır. Bilimsel araştırma yapan öğrencilerin araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik ve araştırmalara yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları bilimsel araştırma yapmayanların puanlarında düşük bulunmuştur. Ancak bilimsel araştırma yapan öğrencilerin araştırmacılara yönelik olumlu tutum ve araştırmalara yönelik olumlu tutum puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma deneyimi olan, makale okuyan ve mesleğini seven öğrencilerin olumlu tutum sergilemeleri beklendi bir sonuçtur. Ünsal ve arkadaşlarının⁽⁶⁾ çalışmasında araştırmalara katılan öğrencilerin katılmayanlara göre araştırma farkındalığının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çelik ve arkadaşlarının⁽¹⁾ araştırmasında bilimsel araştırma yapma deneyimi olanların, bilimsel araştırma yapmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Çalışmamızda lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik ve araştırmalara yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları lisansüstü eğitim yapmak istemeyenlerin puanlarından düşük bulunmuştur. Ancak lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilerin araştırmacılara yönelik olumlu tutum ve araştırmalara yönelik olumlu tutum puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu saptanmıştır. Akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik puan ortalamaları klinik hemşiresi olmak isteyenlerin ve çalışmak istemeyenlerin puanlarından düşük bulunmuştur. Çalışmak istemeyenlerin araştırmalara yönelik olumsuz tutum puan ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin araştırmalara yönelik olumlu tutum puan ortalamaları diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmak istemeyenlerin araştırmacılara yönelik olumlu tutum puan ortalamaları diğerlerinden düşük olduğu bulunmuştur. Akademik hayatın içinde olmak isteyen öğrencilerin bilimsel çalışmalara yönelik olumlu tutum sergilemeleri bu süreç ile ilgili farkındalıklarının geliştiğini göstermektedir. Çağlar ve arkadaşlarının⁽²⁾ çalışmasında ileride mesleğini değiştirmeyi düşünen öğrencilerin araştırmacılara yardımcı olmaya isteksizlik alt boyut puanının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

SONUÇ

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapmaya yönelik kaygıları orta düzeyde ve bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Mesleğinden memnun olmayanların, süreli yayın takip etmeyenlerin, meslekleri ile ilgili hiç makale okumayanların ve mezun olduktan sonra çalışmak istemeyenlerin bilimsel kaygı düzeyi puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Mesleğinden memnun olanların, bilimsel araştırma yapan öğrencilerin, lisansüstü eğitim yapmak isteyenlerin, akademisyen olarak çalışmak isteyenlerin araştırmalara yönelik olumlu tutum puanları diğerlerinden yüksek olumsuz puan ortalamaları düşük olarak belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Öğrencilerin araştırma kaygılarını azaltmak ve araştırmalara karşı olumlu tutumlarını geliştirmek için,

- ✓ Araştırma dersi kapsamında teorik bilginin yanı sıra öğrendiklerini uygulayacakları araştırma deneyimlerinin sağlanması,
- ✓ Meslekleri ile ilgili bilimsel toplantılara katılma fırsatının verilmesi,
- ✓ Mesleki bilimsel yayınları okuma, anlama ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesi amacı ile yayınları düzenli takip etmeleri konusunda teşvik edilmeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çelik S, Önder G, Durmaz K, Yurdusever Y, Uysal N. Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi. HSP. 2014;1(2):23-31.
2. Çağlar M, Saray B, Şengül D. Hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapma ve sonuçlarının kullanımında karşılaştığı engeller. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2020;7(1):41-47.
3. Kes D, Şahin ÖÖ. Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı ve tutumlarının belirlenmesi. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;4(1):68-78.
4. Karadaş C, Özdemir L. Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2015;30-39.
5. Moch SD, Lonsdorf A. Academic partnerships: Joining Students and Clinicians in Research. Nurs Manage. 2014;22(5):13-15.
6. Ünsal A, Karakurt P, Tanrıverdi D. Farklı okullarda eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya, gelişmelere farkındalığı ve tutumunun belirlenmesi. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;3(2):87-93.
7. Ünver S, Semerci R, Özkan ZK, Avcıbaşı İ. Attitude of nursing students toward scientific research: A cross-sectional study in Turkey. The Journal of Nursing Research. 2018;26(5):356-361.
8. Büyükoztürk Ş. Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. Eğitim Yönetimi 1997;3(4):453-464.
9. Korkmaz O, Şahin A, Yeşil R. Bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. İlköğretim Online. 2011;10(3):961-973.
10. Yılmaz K, Çokluk Ö. Fen edebiyat fakültesi mezunlarının araştırma kaygı düzeyleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi. 2010;10(1):1-9.
11. Bökeoğlu OÇ, Yılmaz K. Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünmeye yönelik tutumları ile araştırma kaygıları arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2005;41:47-67.
12. Jamerson PA, Fish AF, Frandsen G. Nursing student research assistant program: A strategy to enhance nursing research capacity building in a magnet status pediatric hospital. Appl Nurs Res. 2011;24:110-113.
13. Irvine F, Gracey C, Jones OS, Roberts JL, Tamsons RE, Tranter S. Research awareness: Making learning relevant for pre-registration nursing students. Nurse Education in Practice. 2008;8: 267-275.
14. Özdil K, Özcan A, Muz G, Turaç N. Hemşirelik öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerileri. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2019;11(2):109-119.
15. McNelis AM, Ironside PM, Zvonar SE, Ebricht PR. Advancing the science of research in nursing education: Contributions of the critical decision method. J Nurs Educ. 2014;53(2):61-64.

16. Yılmaz D, İflazoğlu B, Yılmaz DU. İntörn Hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırma yapmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Ordu University J Nurs Stud.* 2020;3(1):27-35.
17. Kaya E, Polat FN, Değerli H. Araştırmaya yönelik inanç ve duyguların araştırmaya yönelik kaygı düzeyine etkisi: Sağlık Yönetimi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2017;3(28):55-68.
18. Bayar V, Bayar A, Eğmir E, Ödemiş Sİ, Kayır G. Lisansüstü eğitimi alan öğrencilerin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeyleri. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyum Kitapçığı, 14-15 Mayıs 2013, Sakarya, 90-96.
19. Saracaloğlu AS. Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2008;5(2):179-208.
20. İlhan A, Çelik HC, Aslan A. Evaluating the attitudes of university students about scientific research. *İnönü University Journal of the Faculty of Education.* 2016;17(2):141-156.
21. Akın B. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin araştırma konusunda düşünce ve algılamaları. II. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu Kitabı. Hemar-G. Ankara. 2004;113-119.
22. Ateşeyan Y. Hemşirelik öğrencilerinin kanıt temelli uygulama yetkinlikleri. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: T. C. Gaziantep Üniversitesi. 2017.
23. Björkström ME, Johansson IS, Hamrin, EKF, Athlin EE. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *Journal of Advanced Nursing.* 2003;41(4):393-402.